

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

*Հետազոտության թեման՝ Պրոբլեմային ուսուցման
մեթոդաբանությունը առարկայի դասավանդման գործընթացում*

Առարկա՝ Հայոց լեզու և գրականություն

*Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մկրտչյան Թամարա Հարությունի
Ղեկավար՝ Անուշ Աղաջանյան*

*Ուսումնական հաստատություն՝ Դավիթ Սարապյանի անվան
Հ. 100 հիմնական դպրոց*

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ-----3-4

Գլուխ 1.ՊՐՈԲԼԵՄԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ՏԵՍԱԿԱՆ
ՀԻՄՔԵՐԸ-----5

1.1. Պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի տեղը ուսումնական
գործընթացում-----5-11

1.2. Պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի բնութագրական
առանձնահատկությունները-----12-19

Գլուխ 2. ՊՐՈԲԼԵՄԱՅԻՆ ՄԵԹՈԴԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ
ԴԱՍԱՊՐՈՑԵՄԻՆ-----20

2.1. Պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառման
հաճախականության իրական վիճակը և դրա ճշգրտման
տարբերակները----- 20-23

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ-----24

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ-----25

ՆԱԽԱԲԱՆ

Դասին պատրաստվելիս ուսուցիչը մշտապես բախվում է դասավանդման մեթոդ ընտրելու անհրաժեշտության հետ, քանի որ մեթոդը ուսուցչի և սովորողների փոխգործակցության միջոց է, այն կրթական գործընթացի կարևոր բաղադրիչ է, որը ազդում է. դասում դրված նպատակների իրագործում և խնդիրների լուծում. Հաճախ իրավիճակ է ստեղծվում դասավանդման ոչ արդյունավետ մեթոդ ընտրելիս, որն արդյունավետ չէ դասում դրված նպատակին հասնելու համար: Մեթոդ, որը հարմար չէ կոնկրետ նյութ ուսումնասիրելու համար՝ պայմանավորված սովորողների հոգեֆիզիոլոգիական և մտավոր առանձնահատկություններով:

Ուսումնասիրության արդիականությունը.

Ուսումնասիրության ընթացքում սովորողները բախվում են տարբեր հնարավոր վտանգավոր իրավիճակների հետ: Նման հարցերի հետ կապված թեմաներ ուսումնասիրելիս ուսուցիչը պետք է մոդելավորի խնդրահարույց իրավիճակներ սովորողների համար, անհրաժեշտ է երեխաներին սովորեցնել ճիշտ, տեղեկացված որոշումներ կայացնել, որպեսզի իրական կյանքում վտանգի դեպքում աշակերտները կարողանան գոյատևել և պահպանել իրենց առողջությունը:

Դա դասարանում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառումն է, որը ներառում է ուսումնական նյութի ուսումնասիրություն՝ խնդրահարույց իրավիճակների ստեղծման միջոցով, ինչպես նաև օգնում է ուսուցչին զարգացնել աշակերտների հմտությունները՝ ստացված տեղեկատվությունը համակարգելու և վերլուծելու համար: Հիմնական կրթական ծրագրի յուրացման միջառարկայական արդյունքների պահանջներից մեկը նպատակին հասնելու ուղիները ինքնուրույն պլանավորելու ունակությունն է:

Պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի օգտագործումը թույլ է տալիս սովորողներին հետևել ուսուցչի մտքի թռիչքին խնդրի իրավիճակի լուծման փուլում: Դրա շնորհիվ տեղի է ունենում խնդրահարույց իրավիճակի լուծման ճիշտ հաջորդականությունը յուրացնելու գործընթացը, հիմք են դրվում խնդրահարույց իրավիճակում առկա հակասությունների լուծմանը, ինչը օգնում է պետական կրթական ստանդարտին համապատասխան սահմանված որակների ձևավորմանը: Ուսուցիչների հարցում կատարելուց, ինչպես նաև համացանցի աղբյուրները վերլուծելուց հետո եկա այն

եզրակացության, որ ուսուցիչների գործնական գործունեության մեջ շատ դեպքերում հազվադեպ է կիրառվում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը:

Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտություն կա առարկան ուսումնասիրելիս պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառման արդյունավետության համեմատական վերլուծություն իրականացնել, ինչպես նաև մշակել մեթոդական առաջարկություններ կյանքում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառման համար, քանի որ դրանք հանրությանը հասանելի չեն: Հետազոտությանս խնդիրը դասասենյակում պրոբլեմային ուսուցման կիրառման մեթոդական առաջարկությունների մշակումն է:

Ուսումնասիրության առարկա՝ ուսումնական գործընթաց ուսումնական կազմակերպությունում:

Հետազոտության առարկա՝ Դասերին պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառումը: Ուսումնասիրության նպատակը. Մշակել մեթոդական առաջարկություններ դասերի ընթացքում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդների կիրառման համար.

Հետազոտության խնդիրները

1. Ուսումնասիրել պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի մասին գրական աղբյուրները, ինչպես նաև դրա կիրառումը ուսումնական գործընթացում.
2. Ուսումնասիրել իմ դասերին պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառման հնարավորությունները;
3. Մշակել և փորձարկել տարբեր դպրոցների հիման վրա դասերին պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառման մեթոդական առաջարկություններ:

Իմ աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, հիմնական մասից, որը բաղկացած է երկու գլխից, եզրակացությունից, հղումների ցանկից և հավելվածներից: Աշխատանքի առաջին գլուխը բացահայտում է պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի տեսական կողմը, իսկ երկրորդ գլխում՝ այս մեթոդի կիրառման հնարավորությունները, ինչպես նաև երկրորդ գլխում մշակվում և ներկայացվում են մեթոդական առաջարկություններ:

Գլուխ 1. ՊՐՈՖԼԵՄԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

1.1. Խնդրահարույց ուսուցման մեթոդի տեղը ուսումնական գործընթացում

Ժամանակակից աշխարհում կրթական գործընթացը զարգացած երկրներում հասարակության կյանքի անբաժանելի մասն է: Գիտական և տեխնոլոգիական առաջընթացի, ուրբանիզացիայի և ավելի մեծ չափով աշխատանքի անցնելու հետ կապված, բարդ տեխնիկական արտադրանքներով հագեցած, անհրաժեշտ է, որ մարդկային ինտելեկտը մշտապես զարգանա, շատ կարևոր է, որ մեր երկրի ժամանակակից բնակիչը կարողանա աշխատել տեղեկատվության հետ, վերլուծել միջավայրը և, առաջին հերթին, կարող էր որոշումներ կայացնել իր համար դժվար, պրոբլեմային իրավիճակներում:

Դրա հիմքերը դրվում են հենց դպրոցում, որտեղ վերը նշված որակների իրականացման գործում մեծ դեր է խաղում ուսուցչի պրոֆեսիոնալիզմը, ինչպես է նա մոտենում ուսումնական գործընթացին, ինչպես և ինչ ուսուցման մեթոդներ է ընտրում:

Կրթությունը դաստիարակության և վերապատրաստման միասնական նպատակաուղղված գործընթաց է, որը սոցիալապես նշանակալի օգուտ է, այն իրականացվում է ի շահ անհատի, ընտանիքի, հասարակության և պետության, ինչպես նաև ձեռք բերված գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների, արժեքների, փորձի և ընդհանուրի: որոշակի ծավալի և բարդության իրավասություն՝ անձի մտավոր, հոգևոր, բարոյական, ստեղծագործական, ֆիզիկական և (կամ) մասնագիտական զարգացման նպատակով՝ բավարարելով նրա կրթական կարիքներն ու հետաքրքրությունները: Քանի որ կրթական գործընթացը համատեղում է ուսուցումն ու դաստիարակությունը, դա ուսուցչին թույլ է տալիս հարմարեցնել իր գործունեությունը՝ ուղղված միջնակարգ հանրակրթության պետական կրթական չափորոշչով սահմանված արդյունքներին հասնելուն:

Ուսուցումը սովորողների գործունեության կազմակերպման նպատակաուղղված գործընթաց է՝ տիրապետելու գիտելիքներին, կարողություններին, հմտություններին և կարողություններին, ձեռք բերելու գործառնական փորձ, զարգացնել կարողությունները, ձեռք բերել առօրյա կյանքում գիտելիքները կիրառելու փորձ և ձևավորել սովորողների մոտիվացիա՝ կրթություն ստանալու ողջ կյանքի ընթացքում: Կրթությունը գործունեություն է, որն ուղղված է անձի զարգացմանը, պայմանների ստեղծմանը աշակերտի ինքնորոշման և սոցիալականացման համար՝ հիմնված սոցիալ-մշակութային, հոգևոր և բարոյական արժեքների և հասարակության մեջ ընդունված վարքագծի կանոնների ու նորմերի վրա՝ ի շահ անհատի, ընտանիքի, հասարակությունը և պետությունը:

Սովորողների գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները յուրացնելուն ուղղված ուսումնական գործունեության կազմակերպման հիմնական ձևը դասն է: Այն պատրաստելիս ուսուցիչը պետք է պատրաստի մեթոդական նյութ, սա կարող է լինել դասի ուրվագիծ, տեխնոլոգիական քարտեզ, որտեղ նախատեսված են դասի հիմնական բաղադրիչները, ներառյալ նպատակները, խնդիրները և, իհարկե, մեթոդները, ուսուցիչը կարող է ճիշտ և մատչելի ձևով սովորողներին փոխանցել դասարանում ուսումնասիրված նյութը:

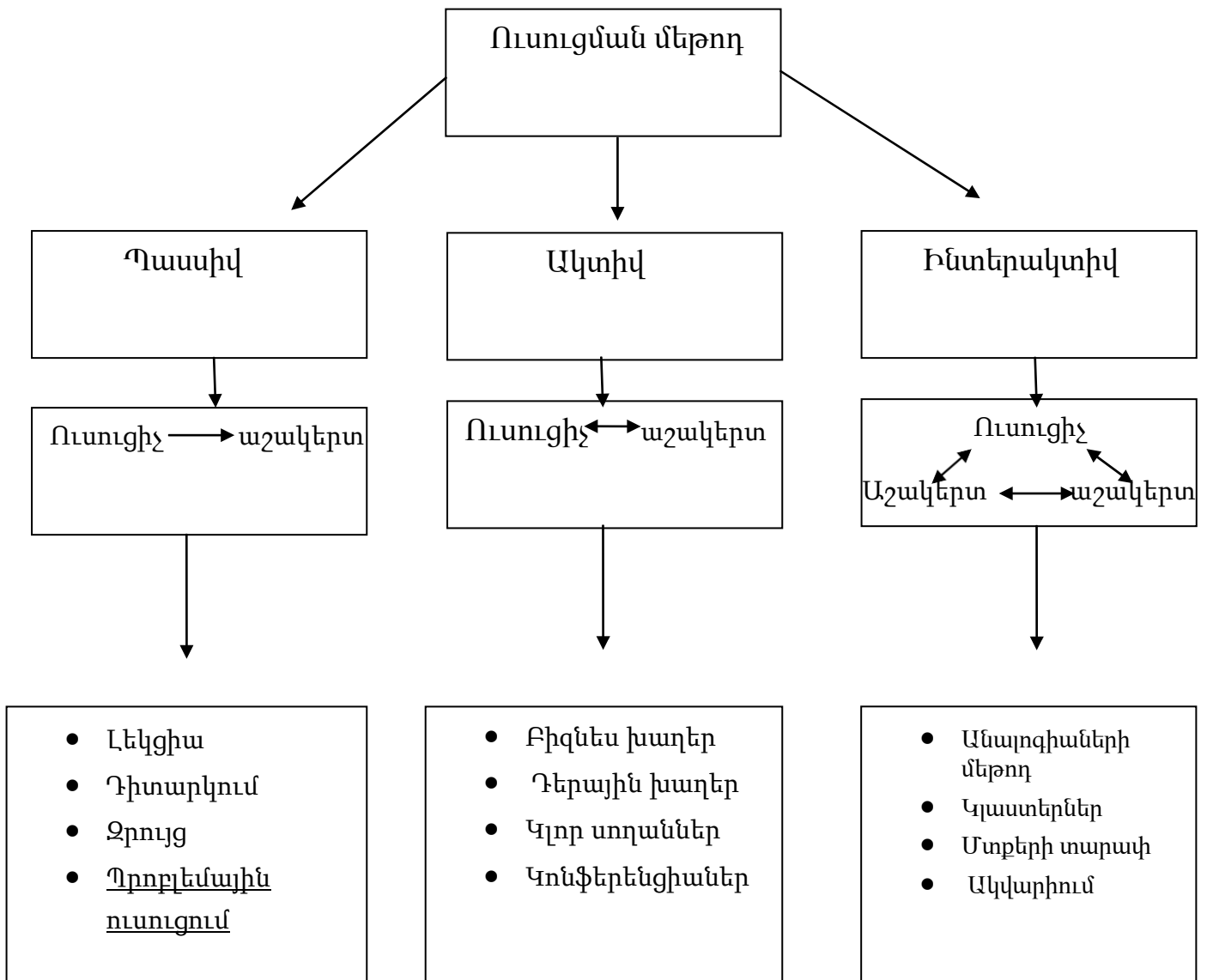
Դասավանդման մեթոդները ուսուցիչների և ուսանողների համատեղ գործունեության եղանակներ են, որոնք ուղղված են ուսումնական խնդիրների լուծմանը: Ուսուցման մեթոդի բնութագրական առանձնահատկությունները.

- Գիտելիքների ձեռքբերման մեթոդ
- Ուսուցման առարկաների փոխազդեցության բնույթ.

Ուսուցչի կիրառած մեթոդները կարելի է բաժանել ակտիվ և պասիվ, տարբերել նաև ուսուցման ինտերակտիվ մեթոդները: Այս մեթոդների տարբերությունը աշակերտի իրական գործունեության մեջ է, բայց ուսուցչի գործունեությունը, ամեն դեպքում, անշուշտ ուղղված է աշակերտի զարգացմանը: Եթե դիտարկենք ուսուցման պասիվ մեթոդները, ապա դրանք կիրառելիս սովորողները «օբյեկտ» են, նրանք, կարծես, ունկնդիր են:

Այս մեթոդները կիրառելիս սովորողները ստանում են ներկայացում կառուցելու

տեսողական մոդել, ինչպես նաև սովորում են մտածել դիալեկտիկորեն, մինչդեռ սովորողները պետք է յուրացնեն նյութը և, անհրաժեշտության դեպքում, վերարտադրեն այն: Նման մեթոդները ներառում են պատմություն, զրույց, դասախոսություն, էքսկուրսիա, ինչպես նաև պրոբլեմային ուսուցման մեթոդ, որը իմս հետազոտության ուսումնասիրության առարկան է: Ակտիվ ուսուցման մեթոդները ներառում են կլոր սեղաններ, կոնֆերանսներ, դերային խաղեր և բիզնես խաղեր: Մեթոդների այս խմբի բնորոշ գծերն են սովորողների ստեղծագործական գործունեությունը, գործնական կողմնորոշումը և սովորողների՝ նյութը ինքնուրույն յուրացնելու ցանկությունը: Մեթոդների մեկ այլ խումբ ինտերակտիվ մեթոդներն են, որոնց կիրառման ժամանակ դասի գործունեությունը կառուցված է հետևյալ կերպ՝ ուսուցիչ-աշակերտ-աշակերտ-ուսուցիչ: Դրանք ներառում են հետևյալ մեթոդները՝ ուղեղային գրոհ, անալոգիայի մեթոդ, կլաստերներ: Այսպիսով, ավելի վաղ ներկայացված տեղեկատվության հիման վրա մենք կազմել ենք դասավանդման մեթոդների խմբավորումն արտացոլող դիագրամ. Տես նկար 1.

Նկ. 1. Դասավանդման մեթոդների դասակարգումը ըստ գործունեության մակարդակի

Ցանկացած մեթոդ կարող է դասակարգվել, և այստեղ ներկայացված են միայն օրինակներ: Կան մեթոդների այլ ավելի նեղ դասակարգումներ, որոնցից մեկը Ի.Լերների և Մ.Սկատկինի դասակարգումն է, որտեղ խմբավորումը հիմնված է ճանաչողական գործունեության բնույթի տեսակի վրա: Այս դեպքում դասակարգումը տեղի է ունենում հետևյալ կերպ

- բացատրական;
- պատկերավոր (տեղեկատվական-ընկալիչ);
- վերարտադրողական;
- պրոբլեմային ներկայացում;
- մասնակի որոնում կամ էվրիստիկ մեթոդ;
- հետազոտություն.

Այս աշխատանքի թեման է՝

«Պրոբլեմների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդ և դրա կիրառումը դասապրոցեսի ժամանակ», ուստի մենք մանրամասնորեն ուսումնասիրեցինք խնդրի վրա հիմնված ներկայացման մեթոդը, քանի որ այն հենց պրոբլեմային ուսուցման մեթոդ է: Այս մեթոդի ձևակերպման տարբերությունը բացատրվում է դասավանդման մեթոդների վերաբերյալ մեծ քանակությամբ նյութերի առկայությամբ, որտեղ շարադրված է այս մեթոդի էությունը: Պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդը մի մեթոդ է, որի դեպքում նոր նյութի

Մ.Ի. Մախմուտովը պրոբլեմային իրավիճակը սահմանում է որպես մարդու ինտելեկտուալ դժվարություն, որն առաջանում է այն դեպքում, երբ նա չգիտի, թե ինչպես բացատրել ի հայտ եկած երևույթը, փաստը, իրականության ընթացքը, չի կարող հասնել նպատակին իրեն հայտնի ձևով, ինչը հուշում է մարդուն, որ նա որոնի բացատրության նոր եղանակ կամ գործելաոճ: Դասի ընթացքում պրոբլեմային իրավիճակի առաջ կանգնելիս այն վերածվում է պրոբլեմի, իսկ դա, իր հերթին, պրոբլեմային առաջադրանքի, քանի որ խնդիրն ինքնին չի մատնանշում լուծման ուղղությունը: Դրա լուծման համար որևէ պարամետր հստակեցնելու խնդիրը հենց պրոբլեմային խնդիրն է: Երբ մարդու առջև խնդիր է ծագում, նա այն վերածում է պրոբլեմային առաջադրանքի, այսինքն. գիտելիքի ֆոնդում գտնում է դրա լուծման որոշ սկզբնական պարամետրեր. Եթե դա ձախողվի, նա փնտրում է այլ սկզբնական պարամետրեր և նույն խնդրի շրջանակներում կառուցում խնդրի նոր տարբերակներ

Առաջադրանքի կառուցվածքը կարելի է ներկայացնել Նկար 2-ում նշված գծապատկերով:

Պ _____ Հ _____ Ու

նկ 2. Պրոբլեմային խնդրի կառուցվածքը

Յուրաքանչյուր խնդիր ունի պայմաններ (Պ), հարց (Հ) և ուղի դեպի լուծում (Ու), որը բաղկացած է բազմաթիվ միջանկյալ գործողություններից՝ հարցի և պատասխանի միջև, որոնք լուծման քայլեր են:

Յուրաքանչյուր առաջադրանքի մեջ կան նման միջանկյալ քայլերի տարբեր թվեր: Մտքի շարժման տրամաբանությունը պրոբլեմային խնդիր լուծելիս նման է ցանկացած հետազոտության տրամաբանությանը: Խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդը ներառում է ուսուցչի կողմից տեղեկատվության ներկայացում: Այս տարբերակով ուսուցիչը ինքնուրույն ձևակերպում և լուծում է խնդիրը, և նրան

անհրաժեշտ է ցույց տալ այս խնդրի տրամաբանորեն ճիշտ լուծումը: Այս մեթոդի շնորհիվ սովորողներին ցույց է տրվում պրոբլեմային իրավիճակից ճիշտ ելք գտնելու շղթայի օրինակ: Այսպիսով, այս մեթոդը կիրառելիս սովորողները «չգժագրում են» հնարավոր լուծումները, այլ հետևում են ուսուցչի մտքի առաջընթացին, նրանց մտքի գործընթացները ավտոմատ կերպով ակտիվանում են, ինչը թույլ է տալիս սովորել խնդրի լուծման «կադապար» և հետագայում, , սրա հիման վրա նրանք ինքնուրույն կլուծեն նմանատիպ իրավիճակներ: Այս մեթոդի կիրառումը ներառում է ուսումնական գործընթացի մասնակիցների գործունեության կազմակերպումը հետևյալ կերպ. Ուսուցիչը ցույց է տալիս գիտական գիտելիքների, գիտական խնդիրների լուծման, գիտելիքի ձևավորման օրինակներ, և աշակերտը ոչ միայն ընկալում, հասկանում և հիշում է պատրաստի գիտական եզրակացությունները, այլև հետևում է ապացույցների տրամաբանությանը, ուսուցչի մտքի հոսքին կամ այլ լրատվամիջոց (կինո, հեռուստատեսություն, գիրք) և վերահսկում է դրա համոզմունքը, համոզված է նման վերլուծության ճիշտության մեջ: Նա ունի տրամաբանության և համոզմունքի հետ կապված հարցեր, և՛ ապացույցը, և՛ լուծումը, ինքն է մասնակցում մտածողության և փորձի հաջորդ քայլը կանխատեսելուն: Այս մեթոդի իրականացման մեթոդներն են.

- խնդրի լուծման ընթացքում առաջացած ձախողումների պատճառների բացահայտում, այս առաջադրանքը կատարում են իրենք՝ սովորողները.

- համատեղ քննարկում. Ուսուցիչը և աշակերտները առաջարկում են հնարավոր հետևանքներ, որոնք կարող են տեղի ունենալ, եթե սխալ որոշում կայացվի.

- Ուսուցչի կողմից առարկայի ինտեգրված նկարագրություն՝ հետագայում հարցի ձևակերպմամբ.

- աշակերտներին մտովի լուծելու ուսուցչի առաջադրած տրամաբանական առաջադրանքը նյութի ներկայացման ժամանակ.

- ուսումնասիրվող նյութի պրոբլեմային ներկայացում.

Եզրակացություն 1.1 – ի վերաբերյալ:

Այսպիսով, աշխատանքի առաջին պարբերությունում մենք որոշեցինք, թե ինչ տեղ է զբաղեցնում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը մեթոդների դասակարգման և

ընդհանրապես ուսումնական գործընթացում: Մենք համոզված էինք, որ պրոբլեմային ուսուցման մեթոդ կիրառելիս, գիտելիքների ճշմարտացիությունը, դպրոցականներին ուղղված գործունեության մեթոդների արդյունավետությունը, անհրաժեշտ է ոչ միայն հաստատել, նկարագարել, այլև ապացուցել՝ նրանց մեթոդներին ծանոթացնելու համար. գիտելիք փնտրելու, ձեռք բերված գիտելիքի ճշմարտացիության նկատմամբ վստահության ձևավորելու միջոցով: Այս մեթոդի կիրառմամբ է, որ սովորողները ստանում են գիտական մտածողության և գիտելիքի չափանիշ՝ ճանաչողական գաղափարների զարգացման մշակույթի օրինակ:

1.2. Խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի բնութագրական առանձնահատկությունները

Կարծիք կա, որ պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը գործնականում կիրառվում է վաղուց՝ Սոկրատեսի ժամանակներից: Բայց, այնուամենայնիվ, այն լայն կիրառման համար առաջարկվել է 1894 թվականին ամերիկացի գիտնական և ուսուցիչ Ջոն Դյուլիի կողմից: Այն ժամանակ չկար այս մեթոդի ճիշտ և ամբողջական ձևակերպումը, այն ի հայտ եկավ ավելի ուշ՝ շնորհիվ սովետական գիտնական Ս. Ռուբինշտեյնի, ով առաջարկեց երեխաների գիտակցությունը զարգացնելու միջոց՝ ճանաչողական խնդիրների ձևակերպման միջոցով: Ավանդաբար, ցանկացած նոր նյութ ներկայացնելիս մեծերը այն ներկայացնում են պատրաստի տեսքով՝ երեխաներին ինքնուրույն տանելով ակնկալվող պատասխաններին: Երեխաների ձեռք բերած գիտելիքները գրեթե միշտ իմաստալից են ու յուրացված, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ կարող են վերարտադրվել: Բայց հաճախ դա պարզապես արտահայտվում է նախկինում անգիր արված նյութի մեխանիկական վերարտադրության մեջ: Տեղեկատվության անգիտակցական ընկալումը վերացնելու համար անհրաժեշտ է նորամուծություններ մտցնել կրթական գործընթաց, այն պետք է դառնա հուզիչ՝ ստիպելով երեխային ակտիվորեն մասնակցել նոր գիտելիքների որոնմանը, խթանել իր նախաձեռնությունը, որը դրսևորվում է ստեղծագործական անկախությամբ, դա հենց այն մոտեցումն է, որին պետք է պատրաստ լինեն ուսուցիչներն ու ծնողները: Ուսումնական գործընթացում նման վերաբերմունքի դեպքում նյութի ուսումնասիրման հարմար մեթոդներից մեկը կլինի պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը: Այս մեթոդը նպաստում է սովորողների կանխատեսման հմտությունների զարգացմանը, քանի որ այն օգտագործելիս սովորողները պետք է մտովի հետևեն ուսուցչին խնդրի իրավիճակի լուծման ողջ ճանապարհով և միևնույն ժամանակ համոզվեն, որ իրենք ընտրել են լուծման ճիշտ ուղին: Այս մեթոդը, այսպես ասած, հիմք է հանդիսանում էվրիստիկական և հետազոտական մեթոդների հետագա արդյունավետ կիրառման համար: Խնդիրների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդների դասակարգման մեջ առանձնանում են երեք հիմնական մեթոդներ՝ պրոբլեմային մեթոդ

(տեղեկատվության պրոբլեմային ներկայացում), էվրիստիկ (մասնակի որոնում) և հետազոտություն: Էվրիստիկ մեթոդի էությունն այն է, որ ուսանողները ինքնուրույն լուծում են խնդիրը, բայց ոչ ամբողջությամբ, քանի որ խնդրի լուծման գիտելիքների մի մասը ներկայացնում է ուսուցիչը, իսկ մնացածը ստանում են իրենք՝ սովորողները՝ պատասխանելով ուսուցչի առաջադրած հարցերին: Այս մեթոդով ուսուցիչը մշտապես վերահսկում է և նաև ղեկավարում խնդրի լուծման գործընթացը: Ուսուցման հետազոտական մեթոդով մեծանում է սովորողների ինքնուրույն գործունեության տոկոսը պրոբլեմային իրավիճակ լուծելիս: Նրանք արդեն ինքնուրույն ուսումնասիրում են տեղեկատվությունը այն լուծելու համար, ինչպես նաև կատարում են որոնման գործողություններ: Ուսուցչի գործունեությունը հանգում է սովորողների հետ խնդրի ձևակերպմանը, ինչպես նաև դժվարությունների դեպքում խորհրդատվության տրամադրմանը: Արդյունքում պրոբլեմատիկ իրավիճակը լուծում են հենց իրենք՝ սովորողները: Բայց սովորողներին նման անկախության հասնելու համար նրանց անհրաժեշտ է խնդրի լուծման ճիշտ, տրամաբանական և հիմնավորված օրինակ, որը հայտնվում է նրանց պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը կիրառելիս: Այսպիսով, խնդրի վրա հիմնված մեթոդն է, որը հիմնարար է սովորողներին պրոբլեմային իրավիճակները լուծելու ուսուցման համար: Առանց դրա օգտագործման անհնար է դառնում սովորողների ճիշտ ինքնուրույն գործունեությունը խնդիրների լուծման գործում: Վերլուծելով մանկավարժության և դասավանդման մեթոդների վերաբերյալ մի շարք տեղեկատվական աղբյուրներ՝ ես առանձնացրել եմ խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի բնորոշ առանձնահատկությունները.

- հիմք է հանդիսանում էվրիստիկական և հետազոտական մեթոդների կիրառման համար.

- դժվար է օգտագործել;
- պահանջում է մանրակրկիտ նախապատրաստում;
- դրա հիմքը խնդրահարույց իրավիճակի լուծումն է.
- բացահայտում է ապացույցների համակարգը.
- գերակշռում է ուսուցչի գործունեությունը.
- կենտրոնանում է գիտակցված ձուլման վրա;
- զարգացնում է ստեղծագործական մտածողությունը, վերլուծության և

գիտելիքների համակարգման հմտությունները.

- խորհուրդ է տրվում օգտագործել միջին և ավագ դպրոցներում;

- այն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել պրոբլեմային իրավիճակների «բանկ».

- գործնական կիրառումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, եթե սովորողներն արդեն ունեն գիտելիքների բազա;

- թեմա ընտրելիս այն լինի ունիվերսալ կիրառման համար:

Ուսումնական նյութի պրոբլեմային ներկայացումը կարող է իրականացվել խնդրի վրա հիմնված պատմության, խնդրի որոնման գրույցի, դասախոսության գործընթացում, օգտագործելով խնդրի որոնման տիպի տեսողական մեթոդներ և խնդրի որոնման վարժություններ, հարցեր, կամայական ապացույցներ, մտորումներ: Այսպիսով, նյութի պրոբլեմատիկ ներկայացման և տեղեկատվական ներկայացման միջև տարբերությունը կայանում է տեղեկատվության փոխանցման ձևի մեջ: Խնդիր ներկայացնելիս տեղեկատվությունը ի սկզբանե չի ներկայացվում լրացված ձևով, վերարտադրվում է խնդրի լուծման ողջ գործընթացը: Նյութը ներկայացնելու այս եղանակով կարելի է կարճ էքսկուրս կատարել ուսումնասիրվող խնդրին առնչվող փաստերի հայտնաբերման պատմության մեջ: Այս ամենն արվում է գիտելիքի ուղին ցույց տալու և նոր գիտելիքը յուրացնելու համար, մինչդեռ անհրաժեշտ է դիմել մեծ քանակությամբ ապացույցներով տարբերակման: Խնդրի դրույթի հիման վրա ուսուցիչը բացահայտում է դրան բնորոշ ներքին հակասությունները, բացատրում է այդ հակասությունների բնույթը, հերքում է հնարավոր այլընտրանքային փաստարկները, ապացուցում է որոշակի փորձի ցուցադրմամբ հայտնաբերված գիտելիքների ճշմարտացիությունը կամ բնութագրում է այն փորձերը, որոնք իրականացվել են: Ուսուցիչը սովորողներին ցույց է տալիս գիտական գիտելիքների ուղին և ստիպում նրանց մտովի կրկնել գիտական մտքի այս ուղին դեպի ճշմարտություն՝ դրանով իսկ դարձնելով նրանց, ասես, գիտական որոնման մասնակից:

Այս մեթոդը կիրառվում է այն դեպքերում, երբ ուսումնական նյութի բովանդակությունը ուղղված է հասկացությունների և տեսությունների ձևավորմանը, բայց ոչ փաստացի տեղեկատվության փոխանցմանը: Պետք է հաշվի առնել, որ նյութի բովանդակությունը նորություն չպետք է լինի, այն պետք է տրամաբանորեն շարունակի անցյալ թեմաների ուսումնասիրությունը, այնուհետև սովորողները կկարողանան

ինքնուրույն քայլեր ձեռնարկել գիտելիքի նոր տարրերի ինքնուրույն որոնման մեջ: Քանի որ, մեր կարծիքով, նյութի խնդրի վրա հիմնված ուսումնասիրությունը մի շարք առավելություններ ունի տեղեկատվության ներկայացման այլ տեսակների նկատմամբ, անհրաժեշտ է առանձնացնել մի քանի առավելություններ այս պնդումն ապացուցելու համար, դրանք ներառում են.

- ավելի ցուցադրական և հիմնավորված բնույթ;
- օբյեկտի ուսումնասիրությունը տեղի է ունենում բազմաթիվ ձևերով.
- գիտելիքն ավելի հեշտ է վերածվում համոզմունքների, քանի որ ավելի խորը հիմնավորում ունի.

- սովորեցնում է ձեզ դիալեկտիկորեն մտածել.
- մեծացնում է հետաքրքրությունը ուսումնասիրվող նյութի նկատմամբ, քանի որ այն գրավում է հուզական ոլորտը.

- ավելի բարձր պահանջներ է դնում ուսուցչի կոմպետենտության վրա՝ դրանով իսկ մեծացնելով դասում ընդգրկված տեղեկատվության շրջանակը.

- նպաստում է ուսանողների շրջանում անհրաժեշտ քանակությամբ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ձևավորմանը.

- զարգացնում է ստեղծագործական մտածողությունը.

Դասարանում պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառումը դարձել է ժամանակակից մանկավարժության մաս, քանի որ այն օպտիմալ է պետական կրթական ստանդարտով սահմանված վերջնարդյունքներին հասնելու համար: Այսպիսով, խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի էությունը պրոբլեմատիկ իրավիճակներ ստեղծելու և դրանց լուծման ուղիներ գտնելու արվեստի մեջ է: Սա ենթադրում է ճիշտ պրոբլեմատիկ իրավիճակ ստեղծելու անհրաժեշտություն.

- նախ՝ սովորողներին առաջարկվող խնդիրը պետք է հասանելի լինի այս տարիքի երեխաների համար.

- երկրորդ՝ խնդիրը չպետք է լուծվի առկա գիտելիքների և հմտությունների օգնությամբ, այսինքն՝ այն պետք է խրախուսի նոր գաղափարների զարգացումը և նոր գիտելիքների որոնումը.

- երրորդ՝ իրավիճակը պետք է հակասություն պարունակի.

- չորրորդ՝ իրավիճակը պետք է հետաքրքրություն առաջացնի:

Նկատի ունեցեք, որ տեղեկատվության մեծ քանակությունը մեզ ստիպում է ընտրել նյութը, քանի որ ոչ բոլոր նյութերը կարող են հիմք ծառայել պրոբլեմային իրավիճակ ստեղծելու համար: Նյութի ոչ պրոբլեմատիկ տարրերը ներառում են.

- կոնկրետ տեղեկատվություն թվային և քանակական տվյալներով, ամսաթվերով, անուններով.

- մոդելի, հայտնի մեթոդի, ալգորիթմի համաձայն լուծված ոչ պրոբլեմային խնդիրներ.

- վերապատրաստման առաջադրանքներ՝ գիտելիքների և գործնական հմտությունների համախմբման համար:

Պրոբլեմատիկ իրավիճակ պատրաստելիս, ինչպես նաև ապագայում դրա հաջող իրականացման համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել հոգեբանական բաղադրիչները: Եվ դրանք առավել հստակ և հետևողականորեն մշակվել են հոգեբան Ա.Մ. Մատյուշկինի կողմից: Պրոբլեմային իրավիճակի հոգեբանական կառուցվածքում նա առանձնացնում է հետևյալ երեք բաղադրիչները .

- անհայտ գիտելիքներ կամ ձեռք բերվող գործողությունների ընթացք.

- ճանաչողական կարիք, որը խրախուսում է մարդուն զբաղվել ինտելեկտուալ գործունեությամբ. անձի ինտելեկտուալ հնարավորությունները, ներառյալ նրա ստեղծագործական կարողությունները և անցյալի փորձը:

Ներկայումս վերապատրաստման ընթացքում պրոբլեմային իրավիճակների օգտագործման տարբեր եղանակներ են իրականացվում, դրանք ներառում են.

- Երևույթները կամ փաստերը բանավոր բացատրելու և դրանց արտաքին անհամապատասխանությունը բացահայտելու խրախուսում:

- Իրական կյանքի իրավիճակների օգտագործում, որոնք տեղի են ունենում ուսումնասիրության ընթացքում. Դուք կարող եք փոփոխել հանձնարարված առաջադրանքները կամ վերաձևակերպել նախկինում տրված հարցերը.

- ուսանողներին պատմել փաստերի մասին, որոնք հնարավոր չէ բացատրել, բայց որոնք, ի վերջո, կհանգեցնեն խնդրի ձևակերպմանը, որը նրանք նախկինում չեն ուսումնասիրել.

- Ժամանակակից գիտության մեջ տեսությունների, հասկացությունների ցուցադրում, ինչպես նաև գաղափարների պայքար.

- հարց դնելը, որն ունի մի քանի պատասխան կամ լուծում:

Մանկավարժությունը թույլ է տալիս ընտրություն կատարել ուսումնական գործընթացում պրոբլեմային իրավիճակ ներմուծելիս, քանի որ կան դրա իրականացման բազմաթիվ եղանակներ, ինչը նպաստում է ուսուցման փոփոխականության ձևավորմանը: Խնդիրների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառումը օգնում է զարգացնել երեխաների մտավոր գործունեություն զարգացնելու ունակությունը: Հետևաբար, ինչը և խթանվում է խնդրահարույց հարցի առաջադրմամբ, քանի որ խնդրի լուծում գտնելը տեղի է ունենում փուլերով:

1) խնդրահարույց իրավիճակի առաջացում.

2) խնդրի էության բացահայտում և հստակ սահմանում.

3) Իրավիճակից դուրս գալու ելքեր որոշելը կամ հնարավոր լուծման մասին ենթադրություններ անելը և դրանք հիմնավորելը.

4) կատարված ենթադրությունների և դրանց հնարավոր լուծման ճիշտության ապացույցը.

5) Ստուգեք, արդյոք խնդրի լուծումը ճիշտ է:

Կան պրոբլեմային իրավիճակների առաջացման ընդհանուր օրինաչափություններ, դրանք ընդհանրացվում են խնդրահարույց իրավիճակների տիպաբանության մեջ:

- Առաջին տիպի խնդրահարույց իրավիճակը բնութագրվում է այն լուծելու համար անհրաժեշտ քանակությամբ գիտելիքների բացակայության մասին ուսանողների գիտակցությամբ: Սովորողները չգիտեն, թե ինչպես լուծել առաջադրված խնդիրը, նրանք չեն կարող բացատրել նոր փաստ կամ պատասխանել խնդրահարույց հարցին:

- Երկրորդ տիպի պրոբլեմային իրավիճակը դրսևորվում է ավելի վաղ ձևով բերված գիտելիքները կիրառելիս, բայց անսովոր, նոր պայմաններում:

- Երրորդ տիպի պրոբլեմային իրավիճակը բնութագրվում է խնդրի լուծման տեսականորեն հնարավոր եղանակի և ընտրված մեթոդի գործնական անհասանելիության միջև հակասության առկայությամբ:

- Չորրորդ տիպի պրոբլեմային իրավիճակ է առաջանում, երբ հակասություն է առաջանում ուսումնական առաջադրանքի կատարման գործնականում ձևով

բերված արդյունքի և սովորողների՝ դրա տեսական հիմնավորման վերաբերյալ գիտելիքների պակասի միջև:

Խնդրահարույց իրավիճակների դասակարգումը թույլ է տալիս ուսուցչին կառավարել ուսումնական գործընթացը՝ հենվելով ինչպես դիդակտիկ, այնպես էլ հոգեբանական բաղադրիչների վրա: Խնդիրների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառումը դրականորեն է ազդում բուն ուսումնական գործընթացի վրա, այդ թվում՝ դրական արձագանքելով դպրոցականների վերաբերմունքին ուսումնական գործընթացի նկատմամբ:

Եզրակացություններ 1.2-ի վերաբերյալ.

Այսպիսով, սույն աշխատության երկրորդ պարբերությունում դիտարկվել են պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի բնորոշ հատկանիշներին, ինչպես նաև դրա կիրառմանը վերաբերող հարցեր: Ներկայացվեցին պրոբլեմային իրավիճակների տեսակները, դրանց լուծման կառուցվածքը և դասի ընթացքում դրանք ներմուծելու ձևերը: Ես եկա այն եզրակացության, որ խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի օգտագործումը թույլ է տալիս սովորողներին օգտագործել կոնկրետ օրինակներ՝ ցույց տալու սովորողներին խնդրի իրավիճակի ճիշտ լուծումը: Օգտագործելով այս մեթոդը, ուսուցիչը ստեղծում է պայմաններ, որոնք թույլ են տալիս նրանց հետևել խնդրի ողջ ընթացքին, սկզբից մինչև վերջնական փուլ: Այդ գործընթացում ակտիվանում է սովորողների մտածողությունը, որի արդյունքում նրանք զարգացնում են նախնական գիտելիքները, հմտություններն ու կարողությունները, որոնք անհրաժեշտ են պրոբլեմային իրավիճակների հետագա ինքնուրույն լուծման համար, ինչը ձեռք կբերվի մասնակի որոնման և էվրիստիկ մեթոդների միջոցով:

Եզրակացություններ 1-ին գլխի համար.

Աշխատանքի առաջին գլխում ես ուսումնասիրեցի պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի տեսական հիմունքները, մասնավորապես՝ խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի տեղն ու բնորոշ առանձնահատկությունները, ինչպես նաև պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառման հնարավորությունները կյանքում:

Խնդիրների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդը պատկանում է պասիվ մեթոդների խմբին, երբ այն կիրառվում է, պրոբլեմային իրավիճակի ստեղծման միջոցով ներկայացվում է նոր նյութ, որն աշակերտի համար ինտելեկտուալ դժվարություն է: Այս մեթոդը ներառում է ուսուցչի կողմից պրոբլեմային իրավիճակի լուծում, և աշակերտը պետք է սովորի

պրոբլեմային իրավիճակի լուծման ճիշտ ընթացքը, որպեսզի հետագայում այդ գործունեությունը ինքնուրույն իրականացնի: Հետևաբար, առաջին գլխում մենք ուսումնասիրեցինք պրոբլեմային իրավիճակ դասի մեջ մտցնելու տարբերակներն ու պայմանները և որոշեցինք մեթոդը առավել արդյունավետ կիրառելու ուղիները:

Գլուխ 2. ՊՐՈԲԼԵՄԱՅԻՆ ՄԵԹՈԴԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԴԱՍԱՊՐՈՑԵՄԻՆ

2.1. Պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառման հաճախականության իրական վիճակը և դրա ճշգրտման տարբերակները

Պարզելու համար, թե գործնականում որքան հաճախ է կիրառվում խնդրահարույց ուսուցման մեթոդը, հարցում են անցկացրել տարբեր դպրոցների տարբեր առարկաների ուսուցիչների շրջանում:

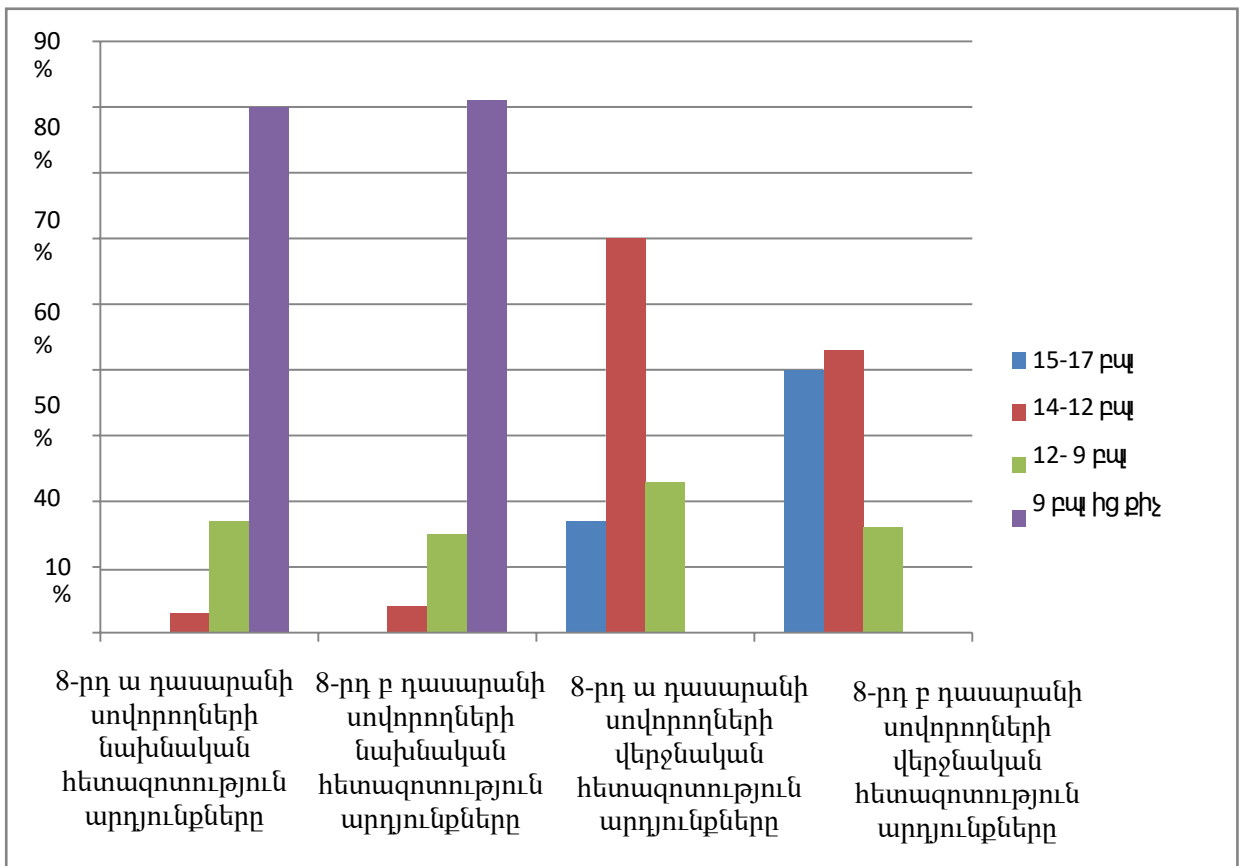
Հարցը հետևյալն էր. «Որքա՞ն հաճախ եք ուսուցման ժամանակ օգտագործում պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդներ»: Այս հարցմանը մասնակցել է 20 ուսուցիչ: Հաշվելով և համակարգելով նրանց պատասխանները՝ ստացա հետևյալ տվյալները՝ հարցվածների 25%-ը հաճախ կիրառում է պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը, 15%-ը՝ երբեմն, իսկ 60%-ը դասեր վարելիս չի կիրառում այս մեթոդը: Հարկ է նշել, որ առաջադրված հարցին պատասխանելիս հաշվի են առել պրոբլեմային ուսուցման մեթոդի կիրառումը սովորական, ամենօրյա դասի, այլ ոչ թե բաց դասի համար: Հարցվողներին, ովքեր իրենց պատասխանում նշել են, որ չեն կիրառում կամ հազվադեպ են կիրառում պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդը՝ այս ընտրության պատճառը պարզելու համար, տրվել է մեկ այլ հարց. «Ինչո՞վ է դա պայմանավորված»: Ամփոփելով ստացված պատասխանները. մենք առանձնացրել ենք երեք առաջնահերթ կարծիքներ.

- դժվար է օգտագործել;
- չհամարեք այն արդյունավետ;

• դասին պատրաստվելու համար շատ ժամանակ է պահանջում: Անզվիացի տեսական ֆիզիկոս, տիեզերաբան, գրող, Քեմբրիջի համալսարանի տեսական տիեզերագիտության կենտրոնի գիտական ղեկավար, մի շարք գիտական աշխատությունների հեղինակ Սթիվեն Հոքինգն ասել է. «Դպրոցական գիտությունը հաճախ դասավանդվում է չոր և անհետաքրքիր ձևով. երեխաները սովորում են մեխանիկորեն անգիր անելով և չեն տեսնում կապը գիտության և իրենց շրջապատող աշխարհի միջև»: Որպեսզի այս հայտարարությունը չկիրառվի բոլոր առարկաների դասավանդման համար, անհրաժեշտ է օգտագործել պրոբլեմային ուսուցման մեթոդ, հետևաբար այս պարբերությունում մենք մշակել և ներկայացրել ենք նյութ, որը կօգնի մեծացնել խնդրի օգտագործման հաճախականությունը:

Այսպիսով, քանի որ որոշ հարցվողներ կարծում են, որ այս մեթոդը արդյունավետ չէ օգտագործման մեջ, անհրաժեշտ է ապացուցել հակառակը: Դրա համար անհրաժեշտ է կատարել նյութի յուրացման արդյունքների համեմատական վերլուծություն՝ օգտագործելով և չկիրառելով պրոբլեմային ուսուցման մեթոդը: Հաշվի առնելով միջին ակադեմիական առաջադիմությունը, սովորողների ակտիվությունը, հոգեբանական իրավիճակը՝ ես ընտրեցի 8 դասարանների զուգահեռներ, քանի որ ընդհանուր առմամբ 8ա և 8բ-ն ունեն մոտավորապես նույն մակարդակի գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները, իսկ դասի հոգեբանական մթնոլորտը կարող է դիտարկվել դրական: Սովորողների գիտելիքների նախնական, ինչպես նաև վերահսկիչ մակարդակը հաստատելու համար ես մշակել եմ բաց և փակ տիպի թեստային առաջադրանքներ: Առաջարկել եմ այս թեստը սովորողներին նոր դասի թեմա ուսումնասիրելուց առաջ և հետո: Մշակված թեստը պարունակում է իրականացման մանրամասն հրահանգներ, ներառում է թե՛ բաց, թե՛ փակ տիպի 10 առաջադրանք, որոնց կատարումը տևում է 15 րոպե:

Այս թեստը մշակվել է աշակերտի կողմից գիտելիքների մակարդակը որոշելու համար և երկու դասարանների աշակերտներին առաջարկվել է երկու անգամ՝ դասի մեկնարկից առաջ և թեման ուսումնասիրելուց հետո: 8-րդ և դասարանի աշակերտների համար դասն անցկացվել է դասավանդման ավանդական մեթոդներով՝ բանավոր, տեսողական, իսկ 8-րդ բ դասարանի աշակերտների համար դասն անցկացվել է պրոբլեմային ուսուցման մեթոդով: Ստացված արդյունքները ներկայացված են Նկար 3-ում:

Առաջին մասի առաջադրանքի միջին կատարումը երկու դասարանների աշակերտների համար մոտավորապես հավասար է, գրեթե բոլորը ճիշտ են պատասխանել թեստային տիպի առաջադրանքներին, հետևում է, որ 8-րդ բ դասարանի աշակերտների ավելի բարձր կատարողականը ստացվել է 2-րդ և 3-րդ մասերի առաջադրանքները կատարելով, որտեղ անհրաժեշտ էր ինքնուրույն վերարտադրել սովորած նյութը, ինչպես նաև ձեռք բերած գիտելիքները կիրառել գործնականում, այսինքն՝ պրոբլեմի վրա հիմնված մեթոդի կիրառման շնորհիվ ուսանողների համար ավելի հեշտ է ձեռք բերված գիտելիքները կիրառել գործնականում, ինչպես նաև ապագայում գործել դրանով: Ուսուցիչներին հարցումներ կատարելիս պրոբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդը չկիրառելու կամ հազվադեպ օգտագործելու մեկ այլ պատճառ էլ դասի պատրաստման համար ծախսված մեծ ժամանակն էր: Պրոբլեմների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառմամբ դաս մշակելիս հիմնական ժամանակը ծախսվում է խնդրահարույց իրավիճակների շուրջ մտածելու վրա, որոնց պետք է բախվեն աշակերտները:

Եզրակացություններ 2.1- համար.

Այս բաժնում վերլուծվեց խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառման հաճախականությունը, ինչպես նաև բացահայտվեց 3 հիմնական պատճառ, թե ինչու այս մեթոդը հազվադեպ է օգտագործվում կամ ընդհանրապես չի օգտագործվում, ինչպես նաև առաջարկվեց այս իրավիճակը կարգավորելու տարբերակներ՝ ի նպաստ սովորողների:

Հուշագիր

Նախ պետք է որոշել՝ հնարավո՞ր է օգտագործել այս մեթոդը կոնկրետ թեմայում, ապա դաս պլանավորելիս պետք է որոշել, թե որ փուլում կներդրվի այս մեթոդը, թե արդյո՞ք դրան կհետևեն ամբողջ դասի ընթացքում: Սրանից հետո անհրաժեշտ է մշակել պրոբլեմային իրավիճակներ՝ լուծելու համար որի իմացությունը լինելու է ուսումնական գործընթացի ընթացքում գործունեության առանցքը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Պրորբլեմի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի կիրառումը պահանջում է ուսուցչի տեսական, գործնական և մեթոդական բարձր մակարդակ, հետևաբար, վերջնական որակավորման աշխատանքի առաջին գլխում ես ուսումնասիրեցինք խնդրի տեսական հիմքերը. հիմնված դասավանդման մեթոդ. պրորբլեմային մեթոդի կիրառման էությունն ու կառուցվածքը բացահայտելու համար ես ուսումնասիրեցի գրական և ինտերնետային աղբյուրների մեծ ծավալ, ինչը թույլ տվեց ինձ պարզել, որ այս մեթոդի օգտագործումը ուղղակիորեն ուղղված է պետական կրթական համակարգում սահմանված վերջնարդյունքներին հասնելուն: Խնդրի վրա հիմնված ուսուցման մեթոդի համակարգված օգտագործումը օգնում է զարգացնել կոնկրետ իրավիճակում տեղեկացված որոշումներ կայացնելու կարողությունը՝ հաշվի առնելով փաստացի իրավիճակը և անհատական առանձնահատկությունները: Քանի որ ուսուցման այս մեթոդը կիրառելիս նյութը ներկայացվում է երեխայի համար ինտելեկտուալ դժվարություն հանդիսացող խնդրահարույց իրավիճակների ստեղծման և լուծման միջոցով, նյութի ուսուցման գործընթացը խորը գիտակցված և հիմնավորված է: Այս մեթոդը կիրառելիս սովորողները սովորում են դիալեկտիկորեն մտածել, ձևակերպել իրենց վերաբերմունքը ուսումնասիրվողի նկատմամբ, այս մեթոդը նպաստում է սովորողների կանխատեսման, վերլուծության, գիտական մտածողության և գիտելիքի չափանիշի ձևավորման հմտությունների զարգացմանը, ինչպես նաև իրավունքի զարգացմանը: Պրորբլեմի կամ պրորբլեմային իրավիճակի լուծման մոդելը շատ կարևոր է: Իմ աշխատանքի ընթացքում ես նաև ընդգծեցի այս մեթոդի կիրառման դրական և բացասական կողմերը, առանձնացրեցի դրա բնորոշ առանձնահատկությունները և բաժանեցի ուսումնական գործընթացի մասնակիցների գործունեությունը այս մեթոդի կիրառման ժամանակ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բորդովսկայա, Ն.Վ. Մանկավարժություն [Տեքստ]. դասագիրք բուհերի համար / Ն.Վ. Բորդովսկայա, Ա.Ա. Ռեանը: - Մանկտ Պետերբուրգ: Պետերբուրգի հրատարակչություն, 2005.- 304 p.
2. Վայնդորֆ - Սիսոնա, Մ.Ի. Մանկավարժություն. Դասախոսության նշումներ [Տեքստ]. դասագիրք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների համար / Մ.Ի. Վայնդորֆ-Սիսոնա, Լ.Պ. Կրիվչենկոն և այլք; խմբագրել է Լ.Պ. Կրիվչենկո.- Մ.: Յուրայտ հրատարակչություն, 2010.- 239 էջ.
3. Գաֆներ Վ.Վ. Կյանքի անվտանգության հիմունքներ. հայեցակարգային և տերմինաբանական բառարան [Տեքստ] / Վ.Վ. Գաֆներ. - Մ.: ՖԼԻՆՏԱ: Գիտություն, 2016 թ.
4. Խնդիրների վրա հիմնված ուսուցման մեթոդների դասակարգում [Էլեկտրոնային ռեսուրս] // Դասարանում խնդրահարույց իրավիճակների ստեղծման մեթոդներ. URL` [http://pedsovet.su/problemnoe\\_obuchenie/6365\\_medody\\_problemnogo\\_obuchenia](http://pedsovet.su/problemnoe_obuchenie/6365_medody_problemnogo_obuchenia) (Մուտքի ամսաթիվ` 18.11.2018):
5. Ճանաչողական գործունեության մեթոդների դասակարգում [Էլեկտրոնային ռեսուրս] // Խնդրի ներկայացման մեթոդ. URL` <https://studfiles.net/preview/5702356/page:15/> (Մուտք գործած է 12/14/2017):
6. Կուկուշկին, Վ.Ս. Դասավանդման տեսություն և մեթոդիկա [Տեքստ]. Դասագիրք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների համար / Վ.Ս. Kukushkin.- Rostov n/D: Phoenix, 2005.- 474 p.
7. Նյուրի խնդրահարույց ներկայացման մեթոդ [Էլեկտրոնային ռեսուրս] // Նյուրի խնդրահարույց ներկայացման մեթոդի էությունը. URL` <http://mylektsii.ru/9-25850.html> (Մուտքի ամսաթիվ` 15.11.2018)

